

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነሀ

ሐገብ ወልዱ

ዳኝ መላከ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሀመድ

አመልካች፡- ወ/ሮ አስመረት ነጋሲ በይን አቶ ግርማቸው ቀረቡ

ተጠሪ፡- ወ/ሮ ጽጌረዳ ስዩም ከነጠበቃቸው ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ ለሰበር ለቀረበው ጉዳይ መነሻ ሆኖ የተገኘው ሚች አቶ ወልደማርያም ወልደጋብር ሐምሌ 29 ቀን 1996 ዓ.ም በፍታብሄር ሕግ ቁጥር 881 መሠረት አድርገዋል የተባለው ግልጽ ኑዛዜ እንዲፀድቅ ተደርጎ በዚሁ በፍትሐብሄር ሕጉ ቁጥር 996(1) መሠረት የኑዛዜ ወራሽነት ማስረጃ ይሰጠኝ በሚል ቀርቦ የነበረ ጥያቄ ነው፡፡

ሚች ኑዛዜውን አድርገዋል የተባለው ለአሁኗ አመልካች ሲሆን የአሁኗ አመልካችም የኑዛዜ ይጽደቅልኝ ጥያቄውን ለአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት አቅርበው ፍ/ቤቱ በኑዛዜው ሰነድ በምስክርነት ፈርመዋል የተባሉት ምስክሮች ቀርበው እንዲሰሙ ካደረገ በኋላ ምስክሮቹ በአቤቱታው መሠረት አስረድተዋል የኑዛዜው የሰነድ ማስረጃም ቀርቧል፡፡ ስለዚህ ኑዛዜው ፀድቋል አመልካችም የኑዛዜ ወራሽ መሆናቸው ተረጋግጧል የሚል ውሳኔ ሰጥቷል፡፡

ከዚህ በኋላ የአሁኗ ተጠሪ ወ/ሮ ጽጌረዳ ስዩም በዝምድና የዘር ሐረግ የሚች ወራሽ እኔ ነኝ፤ አመልካች ሚች ኑዛዜ አድርገውልኛል ያሉት ሀሰት ነው የቀረበው የሚች ኑዛዜ አይደለም በኑዛዜው ላይ የሰፈረው ፊርማ የሚች አይደለም በሚል በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358 መሠረት መቃወሚያ በማቅረባቸው የኑዛዜው ጉዳይ እንደገና እንዲንቀሳቀስ ተደርጓል፡፡ ፍ/ቤቱ በኑዛዜው ጉዳይ ላይ ሁለቱን ወገኖች ካከራከረ በኋላ በመቃወሚያ አቅራቢ በኩል በኑዛዜው ሰነድ ላይ የሰፈረው ፊርማ የሚች አይደለም ተብሎ ስለተካደ በሰነዱ ላይ በጣት አሻራ የተፈረመው የሚች መሆን አለመሆኑ በፎረንሲክ ምርመራ ተጣርቶ ውጤቱ ይቅረብ ብሎ አዙ የቴክኒክ ባለሙያው ፊርማውን ከሌሎች ፊርማዎች ጋር ለማመሳከር አልተቻለም የሚል መልስ በመስጠቱ ሌላ የሰማው ማስረጃ ሳይኖር ወደ ውሳኔ መስጠት አምርቷል፡፡ በሰጠው ውሳኔም መቃወሚያ አቅራቢዋ በኑዛዜው ላይ ያለው ፊርማ የሚች አይደለም ቢሉም የሚች ፊርማ ስላለመሆኑ ለማስረዳት አልቻሉም በሚል ምክንያት አስቀድሞ የሰጠውን ውሳኔ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 360(2) መሠረት አጽድቆታል፡፡ በዚሁ ውሳኔው

መቃወሚያ አቅራቢዋ የአሁኗ ተጠሪም የሚች ህጋዊ ወራሽ መሆኔ ይረጋገጥልኝ ብለው ያቀረቡትን ጥያቄም አብሮ በማየት የሚች ወራሽ ናቸው ብሏል።

በአሁኗ ተጠሪ የይግባኝ አቤቱታ መነሻ ጉዳዩ ቀርቦለት የተመለከተው የከተማ ነክ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤትም መርምሮ ይግባኝ አያስቀርብም ብሎታል።

በእነዚህ ውሳኔዎች መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል ተብሎ አቤቱታ የቀረበለት የአዲስ አበባ ከተማ ነክ ሰበር ችሎት ደግሞ በጉዳዩ ላይ ግራቀኙን አከራክሮ በመጨረሻም መርምሮ ኑዛዜው ይጽደቅልኝ ብለው ያቀረቡት የአሁኗ አመልካች በኑዛዜው ላይ ያለው የሚች ፊርማ ስለተካደ የሚች ፊርማ ስለመሆኑ በሕገ-የማስረዳት ሽክም አለባቸው። ነገር ግን አመልካች የሚች ፊርማ ስለመሆኑ ለማስረዳት ያሰሙት ማስረጃም ሆነ ለማሰማት ያዘጋጁት ምስክር የለም፤ ስለዚህ የሚች ፊርማ ስለመሆኑ ስላላስረዱ የሚች የኑዛዜ ወራሽ መሆን አለብኝ በሚል ያቀረቡት ክርክር ተቀባይነት የለውም። ይኼው ሳይሆን ወ/ሮ አስመረት ነጋሲ የሚች የኑዛዜ ወራሽ ናቸው ተብሎ በሥር ፍ/ቤት የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.348(1) መሠረት ተሽሯል የሚል ውሳኔ ሰጥቷል።

የአሁኑ የሰበር አቤቱታም በከተማ ነክ ሰበር ችሎት የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው በሚል ምክንያት በሕገ መንግስቱ አንቀጽ 80(3/ሀ) መሠረት የቀረበ ነው።

አቤቱታው ተመርምሮ ጉዳዩ ለሰበር ችሎት ቀርቦ ይታይ በመባሉ ማመልከቻው ለአሁኗ ተጠሪ ተልኮላቸው እንዲቀርቡ ተደርጎ የግራ ቀኝ ጠበቆች በተገኙበት ክርክሩ ተሰምቷል።

የአመልካች ጠበቃ አመልካች በኑዛዜው ሰነድ ላይ ያለው የጣት አሻራ ፊርማ የሚች ስለመሆኑ አስቀድመው ምስክሮች አቅርበው በማረጋገጥ ውሳኔ ተሰጥቷቸዋል። የአሁኗ ተጠሪ መቃወሚያ ካቀረቡ በኋላም ቢሆን በሰነዱ ላይ ያለው የጣት አሻራ የሚች ስለመሆኑ በምርመራ ይጣራ ተብሎ ሲላክ ቀለም የበዛበት ስለሆነ ክሌሎች ፊርማዎች ጋር ማመሳከር አይቻልም ተብሎ ተመለሰ እንጂ የሚች ፊርማ አይደለም አልተባለም፤ ስለዚህ ተጠሪዋ የሚች ፊርማ አይደለም ካሉ የማስረዳት ሽክም የተጠሪዋ እንጅ የአመልካች ሊሆን አይችልም የሚል ክርክር ያቀረቡ ሲሆን የተጠሪዋ ጠበቃ ደግሞ በቀረበው መቃወሚያ መነሻ በሰነዱ ላይ ያለው ፊርማ የሚች መሆን አለመሆኑ በፎረንሲክ ምርመራ ተጣርቶ እንዲቀርብ ታዞ ተልኮ ቀለም የበዛበት በመሆኑ የሚች ፊርማ ስለመሆኑ ለማረጋገጥ አይቻልም ተብሎ ስለተመለሰ በተጠሪዋ በኩል የሚች ፊርማ ስላለመሆኑ አስረድተናል የሚል መልስ ሰጥተዋል።

ይህ ችሎትም ጉዳዩን መርምሯል።

በኑዛዜው ሰነድ ላይ ያለው የጣት ምልክት ፊርማ የሚች ስለመሆኑ ወይም ስላለመሆኑ የማስረዳት ሽክም ያለበት የትኛው ተከራካሪ ወገን ነው በሚል የተነሣውን ክርክር በተመለከተ በኑዛዜው የሰፈረውን ቃልና ኑዛዜው መኖሩን ማስረዳት ያለበት በዚሁ ኑዛዜ ተጠቃሚ ነኝ የሚለው ሰው መሆኑን የፍትሐብሄር ሕግ ቁጥር 896 ያስረዳል።

የአስረጂውን አይነት በሚመለከት በፍትሐብሄር ሕግ ቁጥር 897(1) ላይ እንደተመለከተው በግልጽ ወይም በተናዛዥ ጽሑፍ የተደረገ ኑዛዜ ስለመኖሩ የሚረጋገጠው የኑዛዜውን ጽሑፍ

የኖውን በማቅረብ ወይም ለማዋዋል ሥልጣን በተሰጠው ሰው ዘንድ ወይም በፍርድ ቤት መዝገብ ቤት ሹም ትክክለኛ ሆኖ በተመሰከረ አንድ ግልባጭ በማቅረብ ነው።

እንዲህ አይነቱን ኑዛዜ አድርጎል የተባለው ሰው ህጋዊ ወራሽ መሆኑ የታወቀ ሰው በኑዛዜው ላይ የሚያቀርበውን የተቃውሞ ክርክር በተመለከተም በፍትሐብሄር ሕግ አንቀጽ 1677(1) ላይ ግዴታዎቹ ከውል የተገኙ ባይሆኑም ስለውሎች በጠቅላላው የተመለከቱት ደንቦች በማሟያነት ይፈጸሙባቸዋል ተብሎ በተደነገገው መሠረት ስለውል ጉዳይ ማስረጃዎች በሚመለከተው ምዕራፍ ሥር የሚገኘው የፍትሐብሄር ሕግ ቁጥር 2007(2) ለኑዛዜም ጉዳይ ስለሚያገለግል ወራሹ በኑዛዜው ላይ ያለው ፊርማ ወይም ጽሑፍ የአውራሹ ስለመሆኑ አላውቅም ማለቱ ብቻ ይበቃል። ፊርማው ወይም ጽሑፉ የሱ ነው የተባለው ሰው ስለመሆን አለመሆኑ ለሚረጋገጥ ደግሞ ዳኞች እንዲመረመር ሊያዙ እንደሚችሉ የፍትሐብሄር ሕግ ቁጥር 208 ላይ ተገልጿል።

በዚህም ጉዳይ የአሁኗ አመልካች ሚቹ አቶ ወልደማርያም ወልደጋብር ሐምሌ 29 ቀን 1996 ዓ.ም ያደረጉልኝ ግልጽ ኑዛዜ አለ ብለው የኑዛዜ ወራሽ መሆናቸውን እንዲረጋገጥ የኑዛዜውን ጽሑፍ በማስረጃነት አቅርበዋል። የአሁኗ አመልካች በመጀመሪያ የኑዛዜውን ጽሑፍ ብቻ ሳይሆን ኑዛዜው ሲደረግ በምስክርነት ተገኝተው በኑዛዜው ላይ ፈርመዋል የተባሉትን አራት ምስክሮች ጭምር ፍ/ቤት በማቅረብ አስመስክረዋል። ፍ/ቤቱም ማስረጃውን መርምሮ ኑዛዜው በሕጉ መሠረት የተደረገ ነው በማለት በጥያቄአቸው መሠረት በማጽደቅ የአሁኗ አመልካች የሚች የኑዛዜ ወራሽ መሆናቸውን የሚያረጋግጥ ውሣኔ ሰጥቷል።

ከዚህ ውሳኔ በኋላ የአሁኗ ተጠሪ በዝምድና የዘር ሐረግ የሚች ህጋዊ ወራሽ እኔ ነኝ፣ አመልካች የኑዛዜ ወራሽ ናቸው ተብሎ የተወሰነው የወራሽነት መብቱን የሚያሳጣ ነው፤ ሚች አድርገዋል የተባለው ኑዛዜ ሀሰት ነው፤ ፊርማው የሚች አይደለም በማለት በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358 መሠረት መቃወሚያ በማቅረብ እንደገና በኑዛዜው ጉዳይ ላይ ክርክሩ በሚሰማበት ጊዜ የአሁኗ ተጠሪ የሚችን ኑዛዜ የመቃወም መብት የላቸውም ህጋዊ ወራሽ አይደሉም በሚል የተነሣ ክርክር የሌለና ህጋዊ ወራሽ ነኝ ብለው ባቀረቡት መሠረት እንዲቀጥል የተደረገ ስለሆነ ከፍሲል እንደተገለጸው በመቃወም አመልካችዎ የአሁኗ ተጠሪ በኑዛዜው ሰነድ ላይ የሰፈረው የጣት ምልክት ፊርማ የአውራሹ የሚች ስለመሆኑ አላውቅም ማለታቸው ብቻ በሕጉ በቂ ይሆናል። ተጠሪዎ ግን ከዚህ አልፎ በኑዛዜው ሰነድ ላይ ያለው ፊርማ የሚች አይደለም በማለት በግልጽ በመካድ ተከራክረዋል።

የአዲስ አበባ ከተማ ነክ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በኑዛዜው ሰነድ ላይ የሰፈረው የጣት ምልክት ፊርማ የሚች መሆን አለመሆኑን አረጋግጦ ለመወሰን እንዲቻል በፎረንሲክ ምርመራ እንዲጣራ ያዘዘ ቢሆንም የተላከለት የቴክኒክ ምርመራ ክፍል በኑዛዜው ሰነድ ላይ ያለው የጣት ምልክት ፊርማ ቀለም የበዛበት ስለሆነ ከሌሎች ማመሳከሪያዎች ጋር በማመሳከር ለመመርመር አይቻልም ብሎ መልሶታል።

በኑዛዜው ጽሑፍ ላይ ያለው ፊርማ ቀለም የበዛበት በመሆኑ ምክንያት የሚች ፊርማ ነው አይደለም የሚለው በፎረንሲክ ምርመራ ሊረጋገጥ ባልቻለበት ሁኔታ የኑዛዜው ተጠቃሚ ነኝ የሚሉት የአሁኗ አመልካች የተጣለባቸውን የማስረዳት ሽክም አልተወጡም የሚል መደምደሚያ ላይ ለመድረስ አይቻልም። አመልካች የአሁኗ ተጠሪ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358 መሠረት መቃወሚያ በማንሣት ከመቅረባቸው በፊት በኑዛዜው ላይ ተገኝተው ፈርመዋል የተባሉትን አራት ምስክሮች

ጭምር በማስረጃነት ቆጥረው ቀርበው እንዲሰሙ አድርገው የነበረ ሲሆን ተጠሪዎ መቃወሚያውን ካቀረቡ በኋላ ግን ምስክሮቹ እንደገና ቀርበው እንዲመሰክሩ ሳይደረግ ታልፏል። የከተማ ነክ ሰበር ሰሚ ችሎት በቀረበው የኑዛዜ ሰነድ ላይ ያለው የጣት ምልክት ፊርማ የሚች አይደለም ተብሎ የተረጋገጠበት መንገድ ሳይኖር እና በኑዛዜው ላይ ያሉት አራት ምስክሮች መቃወሚያው ከቀረበ በኋላ እንደገና ቀርበው እንዲመሰክሩ ሳይደረግ የአሁኗ አመልካች የማስረጃት ግዴታቸውን አልተወጡም ያለው ተቀባይነት ሊኖረው አይችልም። የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በኑዛዜው ሰነድ ላይ ያለው የሚች ፊርማ ነው የተባለው ቀለም ስለሰጠበት በፎረንሲክ ምርመራ ለማጣራት አይቻልም ተብሎ ሲመለስ ፊርማው የሚች ስላለመሆኑ ማስረጃት ያለባቸው የሚች ወራሽ ነኝ ብለው መቃወሚያ ያቀረቡት የአሁኗ ተጠሪ ናቸው ያለውም ትክክል አይደለም።

በፍትሐብሄር ህግ ቁጥር 881 መሠረት ግልጽ ኑዛዜ ተደርጓል ተብሎ በቀረበው የኑዛዜው ጽሑፍ ላይ ተናዛዥ በጣት ምልክት ፊርመዋል የተባለው በቀለም መብዛትም ሆነ ቆይቶ በመደብዘዙ ምክንያት በፎረንሲክ ተመርምሮ ሊረጋገጥ የሚችል አይደለም የሚባል ሆኖ ከተገኘ ምን ሊደረግ ይችላል? ሚች ኑዛዜውን ሲያደርጉ በምስክርነት ተገኝተው በኑዛዜው ሰነድ ላይ ፊርመዋል የተባሉት አራት ምስክሮች በማስረጃነት በቀረበው የኑዛዜ ሰነድ መሠረት ስለኑዛዜው መደረግ እና ሚች በኑዛዜው ሰነድ ላይ በጣት ምልክት ፊርመዋል ተብሎ በቀረበው መሠረት ስለመፈረማቸው ለማስረጃት ይችላሉ አይችሉም? የሚለው ሲመረመር በሕጉ በኩል የሚከለክል ነገር የለም። የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ሰበር ችሎት በውሳኔው ላይ የአሁኗ አመልካች ስለኑዛዜው ጉዳይ ለማስረጃት ያሰሙትና ለማሰማትም ያዘጋጁት ምስክር እንደሌለ አድርጎ ይግለጽ እንጂ አመልካች ከመጀመሪያው የኑዛዜ ይጽደቅልኝ ጥያቄውን ለመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ሲያቀርቡ በኑዛዜው ሰነድ ላይ ፊርመዋል የተባሉትን አራት ምስክሮች ቆጥረው ቀርበው እንዲሰሙ ማድረጋቸውን የመጀመሪያው የፍ/ቤቱ ውሳኔ ያስረዳል። የአሁኗ ተጠሪ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 358 መሠረት መቃወሚያ አቅርበው የኑዛዜው ጉዳይ እንደገና ተንቀሳቅሶ ክርክሩ በሚደረግበት ጊዜ በኑዛዜው ላይ ነበሩ የተባሉት ምስክሮች ቀርበው እንዲሰሙ መደረግ ሲገባው ፍ/ቤቱ አልፎታል። የተቆጠሩት ምስክሮች በመጀመሪያ ያልነበሩት የአሁኗ ተጠሪ ባሉበት እንደገና ቀርበው እንዲሰሙ ማድረጉ የፍ/ቤቱ የሥራ ድርሻ ስለሆነ የተከራካሪዎ የአሁኗ አመልካች ጉድለት ተደርጎ የሚታይ አይደለም። ሰበር ችሎቱ ይህንን ከመዘገቡ ተመልክቶ በመቃወሚያው የክርክር ሂደት ሳይሰሙ የታለፉትን የአሁኗን አመልካች አራት ምስክሮች የአዲስ አበባ ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት እንደገና ምስክሮቹን ሰምቶ በኑዛዜው ጉዳይ ላይ ተገቢውን ውሳኔ እንዲሰጥበት መመለስ ሲገባው አመልካች ያሰሙትና ለማሰማት ያዘጋጁት ምስክር ስለሌለ ክርክራቸው ተቀባይነት የለውም በማለት የወሰነው መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ሆኖ ተገኝቷል። ስለሆነም የሚከተለው ተወስኗል።

ው ሣ ኔ

1. የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ሰበር ችሎት በመ/ቁ 07902 የካቲት 2 ቀን 2002 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 348(1) መሠረት ተሽሮ በኑዛዜው ሰነድ ላይ ፊርመዋል የተባሉት አራት ምስክሮች ሁለቱ ተከራካሪ ወገኖች ባሉበት ቀርበው በጽሑፍ ማስረጃነት በቀረበው የኑዛዜ ሰነድ ላይ በተገለፀው መሠረት ስለኑዛዜው መደረግ እና በኑዛዜው ሰነድ ላይ

ሟች በጣት ምልክት ፈርመዋል ስለተባለው ተጠይቀው የሚሰጡት ምስክርነት ከተሰማ በኋላ በጉዳዩ ላይ ተገቢውን እንዲወሰን በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 343(1) መሠረት ተመልሷል።

2. የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ፍ/ቤት በዚህ ውሣኔ መሠረት እንዲፈጽም ታዟል። ይተላለፍ።
3. በዚህ መዝገብ በተደረገው ክርክር የደረሰውን ወጪና ኪሣራ ግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ። መዝገቡ ተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡